

11. 1. 2022

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Podřízené pohledávky v insolvenčním řízení

„Pro účely insolvenčního řízení byl zaveden pojem pohledávky podřízené. Pro tyto pohledávky je typické, že je lze uspokojit až po úplném uspokojení všech ostatních pohledávek – jde o pohledávky podřízené a pohledávky zůstatkové. ... Specifikem těchto pohledávek je, že k jejich uplatnění v průběhu insolvenčního řízení nedochází, jelikož jejich výše se oznamuje správci, který za tím účelem o těchto pohledávkách vede zvláštní evidenci.“[1]

Insolvenční zákon rozlišuje tři skupiny[2] podřízených pohledávek:

a) pohledávky ze smluv dlužníka uzavřených před zahájením insolvenčního řízení, pokud z nich má být dlužníkem plněno až poté, co budou splněny jiné pohledávky dlužníka. Odkládací podmínkou může být podle uzavřené smlouvy také skutečnost, že proti dlužníkovi bylo zahájeno insolvenční řízení, příp. bylo rozhodnuto o úpadku dlužníka,

b) pohledávky z podřízených dluhopisů vyplývající z ustanovení zákona č. [190/2004](#) Sb., o dluhopisech. Podřízené dluhopisy jsou emitovány v případě vstupu emitenta do likvidace, při vydání rozhodnutí o úpadku emitenta a je-li emitentem zahraniční osoba, též jiného obdobného opatření. Nároky z podřízených dluhopisů mohou být uspokojeny až po uspokojení nároků, které mají být podle insolvenčního zákona uspokojeny v průběhu insolvenčního řízení (nároky dle § 168 a 169), příp. uspokojeny v závislosti na zvolené formě řešení úpadku dlužníka. Skutečnost, že jde o dluhopis podřízený, musí vyplývat přímo z textu tohoto cenného papíru (viz § 34 zák. č. [190/2004](#) Sb., o dluhopisech),

c) pohledávky společníků nebo členů dlužníka vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo v družstvu. Mezi pohledávky společníků nebo členů dlužníka vyplývající z jejich účasti ve společnosti (účastnické pohledávky) patří zejména právo na podíl na zisku a na vypořádací podíl. Naopak pohledávka ze smlouvy o půjčce spočívající v nároku na vrácení poskytnutých peněz společností společníku mezi tyto pohledávky nepatří.[3]

Pohledávky ze smluv a z podřízených dluhopisů musí být přihlášeny, přezkoumány a zjištěny, jako je tomu u ostatních pohledávek (postupem ve smyslu ust. § 173 ins. zák.). Jedině pohledávky společníků nebo členů dlužníka se postupem podle § 173 ins. zák. nepřihlašují, ale oznamují se insolvenčnímu správci, který vede jejich evidenci.[4]

„Pro pořadí uspokojování podřízených pohledávek je rozhodující jen jejich závislost na dohodnuté nebo stanovené míře jejich podřízenosti; jinak se uspokojují poměrně. Jako poslední se vždy uspokojují pohledávky společníků nebo členů družstva vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo v družstvu.“[5]

Věřitelé podřízených pohledávek nemají hlasovací právo.[6]

Podřízené pohledávky z pohledu novely 2019

Novela 2019 rozšířila kategorie podřízených pohledávek, ale pouze v případě řešení úpadku oddlužením. Rozšíření těchto pohledávek je na úkor běžně přihlašovaných pohledávek věřitelů. Jejich postavení a výše budou nově ve vztahu k případné podřízenosti hodnoceny v závislosti na tom, jak

vysoká je výše jistiny přihlášené pohledávky v okamžiku jejího vzniku a jak vysoký je souhrn souvisejících úroků, úroků z prodlení a poplatku z prodlení a smluvních pokut sjednaných pro případ prodlení s plněním přihlášené pohledávky (není-li taková smluvní pokuta dluhem z podnikání).[7] Zákodárce zde do výčtu relevantního příslušenství řadí pouze některé druhy příslušenství, přičemž zde řadí i (určitou) smluvní pokutu (která však de facto není příslušenstvím pohledávky ale pohledávkou samotnou).[8] Zde se tak naskýtá možnost, že taková smluvní pokuta bude řádně přihlášená věřitelem jako samostatná pohledávka, přičemž by věřitel ji i tak měl považovat za „příslušenství podle § 172 odst. 2 IZ“, obdobně to pak bude platit pro přezkum těchto pohledávek a přihlášky jako celku.

Toto „příslušenství“ ve svém souhrnu nesmí převyšovat jistinu pohledávky, kterou pohledávka měla v době svého vzniku, v částce převyšující bude považována za pohledávku podřízenou.

„Ostatní části příslušenství, které by převyšovaly stanovenou mez, budou nadále zařazeny do kategorie podřízených pohledávek se všemi zákonnými důsledky, a to spolu se smluvními pokutami za prodlení.“[9]

Toto ustanovení se do Novelu 2019 dostalo pozměňovacím návrhem v PS PČR a klade si za cíl řešit situaci, kdy příslušenství značně převyšuje přihlášenou jistinu. Nejčastěji to je z důvodů smluvních podmínek nebo z důvodu běhu času a přirůstání příslušenství.

Výše podřízených pohledávek je pro dlužníka klíčová v okamžiku posuzování, zda splnil podmínky oddlužení či nikoli. Podle novelizovaného znění ust. § 421a IZ pro splnění oddlužení postačí (pokud nezaplatí dříve než za 5 let 100 % všech pohledávek), že dlužník

1. uhradí v době 3 let od schválení oddlužení alespoň 60 % pohledávek věřitelů, nebo
2. po dobu 5 let od schválení oddlužení vynakládá veškeré úsilí k tomu, aby uspokojil pohledávky věřitelů, přičemž se má za to, že tuto podmínku neporušil, splatil-li aspoň 30 % jejich pohledávek.

V obou těchto možnostech se počítají pouze pohledávky bez podřízených částí.[10] Tyto podřízené pohledávky tak de facto budou uspokojeny (alespoň částečně) pouze v případě, že dlužník dříve než za 5 let uhradí 100 % nepodřízených pohledávek. V tomto případě tak do uplynutí doby 5 let nadále bude splácet na nepodřízené pohledávky. Možnost úhrady těchto nepodřízených pohledávek tak bude spíše výjimečná.

„Lze očekávat, že situace zde bude obdobná jako u posouzení, zda lze na tuto novou jistinu aplikovat ust. § 170 písm. a) ins. zák., kdy Nejvyšší soud jednoznačně judikoval, že po kapitalizaci úroků před rozhodnutím o úpadku v důsledku prodlení dlužníka již zde ke dni rozhodnutí o úpadku nejsou žádné úroky, které by mohly po úpadku přirůstat.“[9] *Obdobně tedy pak ani v případě posuzování podřízenosti zde po zesplatnění v důsledku prodlení a vzniku nové jistiny nebudou žádné úroky, které by bylo možné posoudit jako podřízenou část pohledávky. Podobně výhodná situace bude i u přihlášení směnečných pohledávek ze zajišťovacích směnek, které rovněž ve své směnečné jistině obsáhnou jak jistinu původní pohledávky, tak její příslušenství a jiné sankce.*

V souvislosti s přihlašovaním pohledávek vzniká otázka, zda sami věřitelé budou muset přihlásit svou pohledávku (nebo její část) jako podřízenou a uvést v přihlášce skutečnosti podstatné pro posouzení podřízenosti. Je zřejmé, že v tomto případě bude nutné novelizovat prováděcí předpisy.[10] Pokud tak věřitelé neučiní, bude vždy muset přezkoumat pohledávku insolvenční správce a „rozlomit“ pohledávku věřitele podle zákonných kritérií podřízenosti při své přezkumné činnosti. Nová právní úprava bude mít vliv na podobu zprávy pro oddlužení, kde bude nutné uvést a rozdělit běžné pohledávky a podřízené pohledávky.

V této souvislosti je nezbytné, aby byla postavena najisto výše přihlášené pohledávky v okamžiku jejího vzniku. Tato výše bude v některých případech obtížně zjistitelná, zejména v případě pohledávek z kreditních karet a revolvingových úvěrů[11], (pozn. obdobně u kontokorentu)[12] kdy dlužník čerpá opakovaně finanční prostředky do výše smluvně dohodnutého úvěrového rámce a postupně také splácí (či nesplácí) věřiteli dluhy (jistinu, příslušenství, různé poplatky i sankce).

Dá se také očekávat nárůst sporů o pořadí přihlášených pohledávek (§ 195 ins. zák.), protože dosud převažující judikatura řešila v naprosté většině případů sporů o pořadí popření práva na uspokojení pohledávky ze zajištění. Dalším důsledkem může být i nárůst neochoty věřitelů brát k výzvě insolvenčního správce zpět části pohledávek ještě před přezkumem, které insolvenční správce míní popírat z důvodů neplatnosti smluvních ujednání pro jejich nepřiměřenost, rozpor se zákonem či s dobrými mravy apod., což dosud věřitelé po zralé úvaze a poté, co je insolvenční správce s odůvodněním svého postoje k pohledávce vyzval, zpravidla činili.“[13]

Podřízené pohledávky se tedy nevztahují na zajištěné pohledávky zajištěných věřitelů, kapitalizované pohledávky, pohledávky věřitelů, kde dlužník je v jiné formě úpadku než oddlužení, pohledávky, jež jako jistinu přihlašují pouze původní příslušenství pohledávky (neboť jistina byla např. uhrazena), pohledávky, jež postupník nabyl postoupením pohledávky jako jistinu jako celek, smluvní pokuty u podnikatelů (zde je tedy nutné odlišit, zda dluh dlužníku vznikl jako soukromé osobě nebo v rámci jeho podnikatelské činnosti), na přihlášky v řízení před 1.6.2019, náklady řízení.

Mgr. Bc. Milan Horák,
asistent soudce
Krajský soud v Ústí nad Labem

e-mail: MHorak@ksoud.unl.justice.cz

[1] Komentář k § 172 odst. 1 IZ, C.H.Beck, 2018

[2] Ve zní zákona do 31.5.2019

[3] Komentář k § 172 ke dni 1.11.2019, ASPI

[4] Vidovičová Lenka, Podřízené pohledávky nově při řešení úpadku oddlužením

[5] Komentář k 172 odst. 1 IZ ke dni 1.1.2018, ASPI

[6] § 51 odst. 4 IZ

[7] Vidovičová Lenka, Podřízené pohledávky nově při řešení úpadku oddlužením

[8] Podle pozměňovacího návrhu č. 1190 k zákonu č. [31/2019](#) Sb., sněmovní tisk 71, odůvodnění odst. 4 – typy příslušenství, které nemají sankční povahu nebo které představují náklad vynaložený věřitelem

[9] Vidovičová Lenka, Podřízené pohledávky nově při řešení úpadku oddlužením

[10] § 412a odst. 3 IZ

[11] Za jistinu je brána poslední finanční částka, uvedená jako revolvingový úvěr bez ohledu na to, jakou část z toho obdržel dlužník a jaká část byla použita na splacení dluhu

[12] Za jistinu je brána poslední finanční částka, která přesahovala tzv. nulu na bankovním účtu, tedy částka o kterou byl kontokorent vyčerpán

[13] Vidovičová Lenka, Podřízené pohledávky nově při řešení úpadku oddlužením

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva – právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti – jaké přinesla změny?](#)